

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

« »

2019 р.

07-03-99

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Program of the Discipline

**Методика проведення психологічної
експертизи в різних галузях психології
Methodology of psychological
examination's conducting in various
branches of psychology**

галузь знань

branch of knowledge

спеціальність

specialty

05 Соціальні та поведінкові науки

05 Social and behavioral sciences

053 Психологія

053 Psychology

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Рівне – 2019

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» для студентів, які навчаються за спеціальністю: 053 Психологія. – Рівне: НУВГП, 2019. – 18 с.

Розробник: Колодич О.Б., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол від _____ 2019 р. № _____

Завідувач кафедри суспільних дисциплін _____
Ю.П. Олексін

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 053 «Психологія»

Протокол від «_____» _____ 20__ року № _____

Голова науково-методичної комісії

Ю.П. Олексін

© Колодич О.Б., 2019

© НУВГП, 2019

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ВСТУП

Психологічна експертиза — один з найскладніших напрямків діяльності практичного психолога. Труднощі цієї роботи полягають у тому, що основні проблеми та галузі, які потребують психологічних експертиз, суттєво відрізняються одна від одної. Крім того, психологічна експертиза висуває підвищені вимоги як до особистісних, моральних якостей психолога, так і до рівня його професійної компетентності. Вивчення дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» сприятиме формуванню у майбутніх психологів свідомого і відповідального ставлення до своєї професії і особистості.

При вивченні методики проведення психологічної експертизи в різних галузях психології виникають певні труднощі, що викликані відсутністю загальних понять про проведення експертизи в цілому, цілісності образу психологічної експертизи. У навчальних посібниках існує відома термінологічна неточність і невизначеність у трактуванні предмету проведення психологічної експертизи в різних галузях психології.

Зміст дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології», її місце, обсяг дотепер по-різному розглядаються фахівцями.

Анотація

Курс є нормативною дисципліною підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія» за освітньо-професійним рівнем першим (бакалаврським). Навчальна програма дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» розроблена відповідно до структури та змісту навчальних посібників, які рекомендовано для студентів вищих освітніх закладів. Курс «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки фахівця.

Сучасна методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології вивчає основні принципи та методи експертної роботи психологів, практичних уміння і навички при використанні спеціальних методів і прийомів для вирішення різних експертних питань відповідно до чинного законодавства. Змістові модулі дисципліни забезпечують якісну підготовку на рівні бакалавра психології за рахунок узагальнення знань та вмінь, що були набуті студентами у змістових модулях інших психологічних дисциплін, в єдину професійну психологічну картину побудови світу.

Ключові слова: види експертиз, експертні технології, методики для певного виду експертиз, судово-психологічні експертизи.

Annotation

The course is the normative discipline of training specialists on the specialty 053 "Psychology" at the educational-professional level of the first (Bachelor's). The curriculum of discipline "The method of conducting psychological examination in various fields of psychology" is developed in accordance with the structure and content of textbooks that are recommended for students of higher educational institutions. The course "The method of conducting psychological examination in various fields of psychology" occupies an important place in the general structural-logical scheme of training a specialist.

The modern method of conducting psychological examination in various fields of psychology examines the basic principles and methods of expert work of psychologists, practical skills and skills using special methods and techniques for solving various expert issues in accordance with the current legislation. The content modules of the discipline provide qualitative training at the level of the bachelor of psychology at the expense of the generalization of knowledge and skills acquired by students in the content modules of other psychological disciplines into a single professional psychological picture of the construction of the world.

Key words: types of expert assessments, expert technologies, methods for a certain type of expertise, forensic psychological examinations.

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, код та найменування спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<u>Кількість кредитів, відповідних ECTS</u> – 4	<i>галузь знань:</i> 05 Соціальні та поведінкові науки <i>код та найменування спеціальності:</i> 053 Психологія	нормативна	
<u>Модулів</u> – 3		<u>Рік підготовки:</u>	
<u>Змістових модулів</u> – 3		3-й	3-й
<u>Загальна кількість годин</u> – 120		<u>Семестр</u>	
		6-й	6-й
		<u>Лекції</u>	
		24	2
<u>Тижневих годин для денної форми навчання:</u> аудиторних – 4, СРС – 4	<u>Рівень вищої освіти:</u> бакалавр	<u>Практичні, семінарські</u>	
		24	8
		<u>Самостійна робота</u>	
		72	110
		<u>Вид контролю:</u> екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33 % до 66 %;

для заочної форми навчання – 4 % до 96 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета дисципліни – ознайомити студентів з основними питаннями психологічної експертизи, технологією її проведення та підготовки; сформуванню здатність самостійно планувати та проводити психологічну експертизу, вибирати адекватні методи для дослідження особливостей особистості, виявляти та вивчати особистісні якості, індивідуально-психологічні та психофізіологічні особливості особистості.

Завдання:

1. ознайомити з загальними основами та методикою проведення психологічної експертизи в різних галузях психології та сферах життєдіяльності людини;
2. показати можливості використання наукових та прикладних психологічних знань у сфері експертних досліджень;
3. формувати вміння та навички використання психологічних методик в різних галузях психологічної експертизи;
4. формувати уміння та навички інформаційно-аналітичної діяльності в галузі психологічної експертизи;
5. розвивати професійне мислення, сприяти професійному та особистісному зростанню студентів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних **компетенцій**:

соціально-особистісних:

- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);

загальнонаукових:

– володіння базовими уявленнями про основи клінічної психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, яка страждає на захворювання;

– здатність використовувати інноваційні технології в практичній діяльності;

інструментальних:

– володіння практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань;

– володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку психології аномального розвитку в сучасному світі;

професійних:

– знання історії, сучасного стану судово-психологічної експертизи;

– знання видів експертиз, спрямованих на дослідження психіки;

– знання значущих експертних підходів;

– знати зміст основних понять, комплексних за своїм змістом;

– знання закономірностей прояву суб'єктності людини і чинників, що впливають на її зниження;

– знання основних експертних технологій, що встановлюють психічні закономірності, які мають юридичне значення;

– вміння самостійно проаналізувати і оцінити висновок судово-психологічної експертизи як доказ у справі;

– вміння відібрати конкретні методики для певного виду експертиз і певних підекспертних;

– здатність розвинути професійну суб'єктність.

спеціалізовано-професійних:

– здатність організовувати та здійснювати реабілітаційну, корекційну, розвивальну та психотерапевтичну роботу з особами, які страждають на психосоматичні захворювання, з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб.

Студенти повинні знати:

– структуру, предмет, основні завдання та методи дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології»;

– класифікацію та обставини застосування психологічної експертизи;

– фундаментальні положення організації та теоретико-методичні основи проведення психологічної експертизи в різних галузях психології;

– способи відбору психологічних методик для вирішення експертних задач;

– нормативні положення та рекомендації стосовно оформлення експертної документації;

– особливості складання експертом соціально-психологічного проекту розвитку особи, трудової групи;

– методи вивчення особливостей клієнта, закономірностей психічної діяльності, чинників, що впливають на якість функціонування психіки людини у різних видах життєдіяльності..

Студенти повинні вміти:

- організувати та провести психологічну експертизу;
- застосувати методи і методики психологічної експертизи;
- оформити висновок за результатами експертизи;
- розробити та обґрунтувати рекомендації щодо результатів, отриманих в ході проведеної психологічної експертизи.

3. Програма навчальної дисципліни. Змістовий модуль I.

Психологічна експертиза як професійна діяльність.

Тема 1. Предмет і завдання психологічної експертизи.

Психологічна експертиза: поняття, роль та місце серед інших напрямів роботи психолога. Предмет, об'єкт і основні завдання психологічної експертизи. Класифікації психологічної експертизи. Види психологічної експертизи.

Тема 2. Передумови проведення психологічної експертизи.

Значення психологічної експертизи для визначення та дослідження фундаментальних проблем суспільства. Галузі та обставини застосування психологічної експертизи. Основні проблеми, що потребують психологічної експертизи. Основні поняття та методологічні принципи експертного аналізу. Особи та установи, які можуть залучатися до експертизи.

Змістовий модуль II.

Технологія проведення психологічної експертизи.

Тема 3. Особистісна та професійна готовність психолога до проведення експертизи.

Психологічні вимоги до експерта-психолога. Освіта, підготовка та навчання експерта-психолога. Основні ознаки професійної компетентності експерта. Усвідомлення власної відповідальності як найважливіша особливість настанови експерта. Гуманістична спрямованість особистості експерта-психолога і психологічної експертизи. Права та обов'язки учасників психологічної експертизи. Психологічний контакт з підекспертним.

Тема 4. Технологія проведення психологічної експертизи.

Процедура призначення психологічної експертизи. Основні теоретико-методологічні принципи, особливості, специфіка основних етапів проведення психологічної експертизи. Особливості підготовчого етапу експертизи: вивчення об'єкта експертизи, побудова гіпотези, забезпечення позитивної комунікації з респондентами, ознайомлення або розробка шкали оцінювання. Необхідні умови для проведення психологічної експертизи: запит на проведення експертизи, наявність об'єкта, процедурних правил, визначеної шкали оцінювання. Джерела і правила збирання фактичної інформації. Вибір та обґрунтування психодіагностичного інструментарію при вирішенні експертних задач. Правила інтерпретації результатів отриманих в ході проведення психологічної експертизи. Вимоги до оформлення і подання експертної документації, звіту, висновку.

Тема 5. Психологічна експертиза в освіті.

Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України. Гуманістична експертиза освіти. Експертиза з питань навчання та інноваційно-дослідної діяльності в освіті. Види та типи навчальних закладів. Форми навчального процесу. Комплексне диференційно-діагностичне обстеження дитини. Психологічна експертиза з питань готовності дитини до школи, адаптації до навчання, шкільної дезадаптації, розвитку пізнавальної сфери, емоційної сфери, особливостей особистості. Психолого-медико-педагогічні комісії, їх роль і функції в системі освіти. Роль психолога в роботі ПМПК. Форма висновків конкретної експертизи.

Змістовий модуль III.

Психологічна експертиза в різних галузях психології.

Тема 6. Психологічна експертиза професійної діяльності.

Експертиза професійної діяльності: задачі і значення. Компетенція та методика проведення професійно-психологічної експертизи. Готовність працівників до виконання професійної діяльності та професіоналізації особистості. Професіограма і психограма. Втрата працездатності та втрата професії. Тимчасові трудові обмеження. Проблема визначення стійкої втрати працездатності. Зв'язок професійно-психологічної експертизи з проблемами професійної орієнтації, професійної інформації та профвідбором. Проведення професійно-психологічної експертизи на спеціальності, що потребують професійного відбору.

Тема 7. Психологічна експертиза в соціальному управлінні

Експертиза діяльності та розвитку організації: визначення філософії та концепції діяльності, умов і засобів формування позитивного іміджу, стратегії взаємодії організації з іншими організаціями; визначення характеру взаємодії соціального об'єкта та суб'єкта управління, психологічного клімату в колективі, надання варіантів розв'язання соціальних проблем; визначення перспективної потреби у спеціалістах, розробка функціональних обов'язків персоналу та відбір спеціалістів. Конфліктологічна експертиза: предмет і завдання. Сутність психологічної експертизи конфлікту. Феноменологія і експертний аналіз конфліктогенів спілкування. Особливості психологічної експертизи різних видів конфліктів та соціальної взаємодії. Діагностика та корекція конфліктної поведінки.

Тема 8. Судово-психологічна експертиза

Судово-психологічна експертиза: предмет, об'єкт і завдання. Різниця судово-психологічної та судово-психіатричної експертиз. Компетенція проблем судово-психологічної експертизи. Кримінально-правове значення судово-психологічної експертизи. Основна класифікація судово-психологічних експертиз. Правила оформлення акта експертизи. Участь психолога у судовому засіданні.

Тема 9. Медико-психологічна експертиза

Медико-психологічна експертиза: об'єкт, предмет і задачі. Особливості та напрями роботи експерта-психолога з психічно хворими пацієнтами, соматично-хворими людьми. Основні методи експертизи в клініці психічних та соматичних захворювань. Класифікація засобів отримання первинних даних для психологічної експертної оцінки у клініко-психологічних дослідженнях. Особливості проведення психологічної експертизи психічного здоров'я. Експертна психологічна оцінка ефективності психотерапевтичного впливу на клієнта.

Тема 10. Психологічна експертиза рекламної продукції

Дослідження впливу рекламної продукції на емоційний стан і мотивацію користувача. Організація та проведення фокус-груп. Підбір осіб для участі у фокус-групах. Формулювання та затвердження запитань. Структура бесіди в ході дослідження. Аналіз отриманого матеріалу та побудова звіту про дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с.р.
Змістовий модуль 1. Психологічна експертиза як професійна діяльність.										
Тема 1. Предмет і завдання психологічної експертизи	20	4	4	—	12	20	2	2	—	16
Тема 2. Передумови проведення психологічної експертизи	20	4	4	—	12	20	—	—	—	20
Разом за змістовим модулем 1:	40	8	8	—	24	40	2	2	—	36
Змістовий модуль II. Технологія проведення психологічної експертизи										
Тема 3. Особистісна	14	2	2	—	10	16	—	2	—	14

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	усього	денна форма				усього	заочна форма			
		у тому числі					у тому числі			
л	п	лаб.	с. р.	л	п	лаб.	с.р.			
та професійна готовність психолога до проведення експертизи										
Тема 4. Технологія проведення психологічної експертизи	13	2	2	—	9	12	—	—	—	12
Тема 5. Психологічна експертиза в освіті	13	2	2	—	9	12	—	—	—	12
Разом за змістовим модулем 2:	40	6	6	—	28	40	—	2	—	38
Змістовий модуль III. Психологічна експертиза в різних галузях психології.										
Тема 6. Психологічна експертиза професійної діяльності	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8
Тема 7. Психологічна експертиза в соціальному управлінні	8	2	2	—	4	8	—	2	—	6
Тема 8. Судово-психологічна експертиза	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8
Тема 9. Медико-психологічна експертиза	8	2	2	—	4	8	—	2	—	6
Тема 10. Психологічна експертиза рекламної продукції	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8
Разом за змістовим модулем 3:	40	10	10	—	20	40	—	4	—	36
Разом за навчальним планом:	120	24	24	—	72	120	2	8	—	110

5. Теми семінарських занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Психологічна експертиза: поняття, роль та місце серед інших напрямів роботи психолога	2	—
2	Галузі, обставини та умови застосування психологічної експертизи.	2	2
3	Процедура призначення психологічної експертизи.	2	—
4	Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.	2	—
5	Особливості комплексного диференційно-діагностичного обстеження дитини.	2	—
6	Психологічна експертиза професійної діяльності: задачі і значення.	2	—
7	Психологічна експертиза діяльності та розвитку організації.	2	2
8	Конфліктологічна експертиза: сутність, предмет і завдання.	2	—
9	Судово-психологічна експертиза: предмет, об'єкт і завдання.	2	2
10	Правила оформлення акта експертизи.	2	—
11	Медико-психологічна експертиза: об'єкт, предмет і задачі.	2	—
12	Експертна психологічна оцінка ефективності психотерапевтичного впливу на клієнта.	2	2
Разом		24	8

6. Самостійна робота.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 14 год. / 2 год.

Підготовка до контрольних заходів – 18 год. / 18 год.

Опрацювання окремих тем програми та їх частин, які не викладаються на лекціях – 40 год. / 90 год.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Визначте основні поняття і методологічні принципи експертного аналізу.	12	16
2	Наведіть приклади необхідності застосування психологічної експертизи в різних галузях людської життєдіяльності.	12	20
3	Зробіть класифікацію методик, придатних для психологічної експертної оцінки особливостей особистості клієнта.	10	14

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
4	Визначте психологічні вимоги до експерта-психолога.	9	12
5	Проаналізуйте нормативні документи, які стосуються проведення експертизи психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.	9	12
6	Дослідіть професійні можливості дорослої людини. Чи наявні в неї обмеження працездатності? Чи може вона працювати за особливо небезпечних умов праці?	4	6
7	Дайте характеристику експертної оцінки психологічних особливостей керівника.	4	6
8	Охарактеризуйте основні питання, які вирішує психолог при проведенні судової експертизи.	4	8
9	Охарактеризуйте основні питання, які вирішує психолог при проведенні медико-психологічної експертизи.	4	8
10	Проаналізуйте особливості проведення фокус- груп та особливості підбору учасників для проведення фокус-груп..	4	8
Разом		72	90

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» використовуються пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- розв’язання проблемних завдань;
- виконання індивідуальних психологічних досліджень;
- тестових завдань;
- прийомів рольової гри;
- доповідей та повідомлень;
- активізації самостійного вивчення студентами літератури;
- навчальних дискусій.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних

завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Іспит	Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3						
30%		30%			40%						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
8	8	5	5	5	5	6	6	6	6		

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену

90-100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	
60-63	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» включає:

1. Конспект лекцій на паперових носіях.
2. Конспект лекцій на електронних носіях.
3. Підручники та навчальні посібники.
4. Навчально-методичні націонали.
5. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
7. Засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
8. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України
9. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології»
10. Роздатковий матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова

1. Бедь В.В. Юридична психологія: навчальний посібник / Бедь В.В. — 2-ге вид., доп. і переробл. — К.: МАУП, 2004. — 436 с.
2. Жабокрицький С.В. Судова психіатрія / С.В. Жабокрицький — К.: МАУП, 2004.- 176 с.
3. Землянська О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи / О.В.Землянська. — Х.: Титул, 2007.- 244 с.
4. Кримінальний кодекс України.- Режим доступу: <http://meget.kiev.ua/kodeks/>
5. Кримінально-процесуальний кодекс України. - Режим доступу: <http://meget.kiev.ua/kodeks/>

6. Кудрявцев И.А. Судебно-психолого-психиатрическая экспертиза / И.А. Кудрявцев. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2007. – 497 с.
7. Метелица Ю.Л. Судебно-психиатрическая экспертиза потерпевших. / Ю.Л. Метелица – М., 1990. – 268 с.
8. Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології. / Укл.: Подшивайлов М.М. Вид. 2-е, доп. – К.: КСУ, 2006. – 24 с.
9. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення / Л.З. Ребуха. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 234 с.
10. Сафуанов Ф.С. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе: Научно-практическое пособие. – М.: Гардарики, Смысл, 1998.- 192 с.

Допоміжна

1. Глуханюк Н.С. Практикум по психодиагностике / Н.С. Глуханюк. – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2006. – 208 с.
2. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности / О.П. Елисеев. – СПб.: Питер, 2008. – 512 с.
3. Кудрявцев И.А. Комплексная судебная психолого-психиатрическая экспертиза ограниченной вменяемости / И.А. Кудрявцев // Ограниченная вменяемость. — М., 1996.- 234 с.
4. Лабораторный практикум по основам инженерной психологии / Под ред. Б.А. Душкова. – М., 1983. – С. 26-43.
5. Лісова О.С. Психологія суїцидальної поведінки: навчальний посібник. / О.С. Лісова – Чернівці, 2004. – 234 с.
6. Мамайчук И.И. Экспертиза личности в судебно-следственной практике / И.И. Мамайчук. – СПб: Речь, 2002. – 255 с.
7. Метелица Ю.Л. Судебная психолого-психиатрическая экспертиза потерпевших.— М., 1990.- С. 13-118.
8. Организация и проведение судебно-психологической экспертизы несовершеннолетних.— М., 1994.- С. 42-56.
9. Прикладная юридическая психология / Под ред. А.М.Столяренко. – М., 2001. – 386 с.
10. Психологія суїцидальної поведінки: Діагностика, корекція, профілактика: Зб. наук. праць / За заг. ред. С.І.Яковенка – К., 2000. – 286 с.
11. Психологія суїциду: Посіб. / За ред. В.П.Москальця. – К., 2004. – 286 с.

12. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / [под ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева].- СПб.: Питер, 2000.- 560 с.
13. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. — М.: Государственное учебно_педагогическое издательство министерства просвещения РСФСР, 1946. — 703 с.
14. Сафуанов Ф.С. Об основных категориях судебно-психологической экспертизы в уголовном процессе // Психологический журнал, 1994. — №3.- С.17-21.
15. Сафуанов Ф.С., Шишков С.Н. Экспертиза "правдивости" показаний (возможности психологической экспертизы) // Законность, 1992.— №2.- С.23-27.
16. Ситковская О.Д. Психологическая экспертиза несовершеннолетних в уголовном процессе / О.Д. Ситковская, Л.П. Конышева. – М., 2001. – 265 с.
17. Справочник по инженерной психологии / Под ред. Б.Ф.Ломова. – М., 1982.- С.112-124.
18. Судебно-психологические экспертные критерии диагностики аффекта у обвиняемого: Пособ. для врачей / Под ред. Т.Б.Дмитриевой, Е.В.Макушкина. – М., 2004. – 128 с.
19. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів післядипломної освіти /За наук. ред. Л. М. Карамушки. — К.: ИНКОЛС, 2005. – 366 с.
20. Экспертизы в судебной практике: Учеб. пособ. / Уклд. В.И. Гончаренко – К.: "Юрінком Інтер". – 2010. – 289 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка,6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lib.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44)/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cbc.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)
5. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

Національний університет

6. Законодавство України / [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.rada.kiev.ua/>

Національний університет
водного господарства
та природокористування